

Вивчення періоду „Нового курсу” Франкліна Д.Рузвельта: сучасний стан, проблеми і дослідницькі перспективи

Аналізується стан наукової розробки проблем періоду «Нового курсу» Франкліна Д. Рузвельта в радянській, російській і українській історіографії та їх висвітлення у вузівських підручниках. Автор визначає декілька проблемних та дискусійних питань періоду і висловлює власне бачення щодо їх дослідження.

Ключові слова: історіографія, «Новий курс» Франкліна Д.Рузвельта, американська демократична адміністрація, державне регулювання, закон НІРА, Дж.М.Кейнс, бюджетний дефіцит.

Період „Нового курсу” в історії США ХХ ст. є одним із найбільш визначальних як для подальшої історії американської держави, так і для західного суспільства в цілому. Адже саме в рамках політики „нового курсу” були запроваджені та випробувані на ефективність ті методи подолання суперечностей індустріального суспільства, що лягли в основу моделі функціонування країн Заходу вже у повоєнний період.

Масштабність і глибина реформування на тлі безпрецедентних показників Великої депресії, суперечливість державних заходів та їх результатів, непересічність особи президента Ф.Д.Рузвельта – все ці особливості періоду привертала і привертають увагу дослідників в усьому світі, які намагаються найповніше розкрити та проаналізувати феномен „нового курсу”. Натомість україно- та російськомовна історіографічна база, на яку можуть спиратися сучасні українські науковці і студенти дослідженні та вивченні політики „нового курсу” є недостатньо широкою.

Вивчення цього періоду історії США в радянській історіографії мало певною мірою специфічний характер. Така специфічність проявилась в домінуючій серед фахівців-американістів спрямованості досліджень на проблеми незадовільності соціальної складової політики „нового курсу” і відповідно боротьби різних верств народних мас за свої права [1]. Одночасно, слід відзначити, ґрунтовність у вивченні джерельної бази і фактологічну коректність у висвітленні законодавчих та практичних кроків демократичної адміністрації США в межах „нового курсу”, що була притаманна радянськими науковцями. На наш погляд, і на сьогоднішній день, розділи чотиритомної Истории США, написані радянськими істориками Сівачевим М.В. та Мальковим В.Л., є одним із найдокладніших фактологічних висвітлень періоду „нового курсу” в історії США[9]. Попри

тенденційність деяких узагальнень цих розділів, що притаманні радянській історичній науці в цілому, зберігають актуальність положення, що стосуються оцінки базових економічних засад та головних напрямків розвитку економічної політики „нового курсу”. Зокрема, щодо відсутності прямої обумовленості реформ ньюдівлерів теоретичними розробками Дж.М.Кейнса [9, с. 221] та щодо глибинних інституційних реформ як одного із визначальних результатів „нового курсу”[9,с.215]. В основу цих положень були покладені висновки ряду спеціальних досліджень економічних аспектів політики „нового курсу” радянських науковців, зокрема праць Кредера А.А. та Бобракова Ю.І. [2].

На сучасному етапі російська історична наука, вочевидь, послуговується напрацюваннями радянського періоду. Період 1930-х рр. в історії США не став предметом уваги російської історіографії в останні 20 років. Розгляд процесів кризи та трансформації американського суспільства привертає здебільшого увагу політологів, економістів та публіцистів. Прикладом політологічного аналізу може слугувати книга відомого російського американіста Володимира Согріна „Политическая история США”, в якій аналізується ступінь впливу окремих напрямків державного регулювання, запроваджених в рамках „Нового курсу”, на політику та практику американського державного керівництва в др.. пол.. ХХ ст.[12]. Аналізу економічної політики в роки „Великої депресії” присвячена, зокрема, стаття ведучого наукового співробітника Інституту США і Канади РАН (ІСКРАН), доктора економічних наук Васильєва В.С. [4] Інтерес економістів та публіцистів до періоду Великої депресії та реформ „нового курсу” підігривається умовами сучасної світової економічної кризи, та спробою визначення її характеру та перспектив розвитку. Одним із засобів осмислення є порівняння сучасних проявів кризи із світовою економічною кризою 1929-1933 рр.[3].

Для вітчизняних істориків проблематика „нового курсу” так і не стала напрямком активного наукового пошуку і на сьогоднішній день представлена лише декількома комплексними роботами. Важливим внеском у вивчення „нового курсу”, на наш погляд, стала праця Коломойцева В.Е. „100 днів президента Ф.Д.Рузвельта”[10]. Здійснене доктором економічних наук, це дослідження являє собою вдалий приклад справжнього історичного „літописання”. Досліднику вдалося відійти від традиційного підходу перерахування та викладення змісту законів „нового курсу”. Крок за кроком в ньому висвітлюється процес творення і прийняття найважливіших з них. Такий підхід, на наш погляд, дозволяє краще зрозуміти процедурні моменти законотворення, цілі реформ та шляхи їх досягнення, специфіку американського державницького менталітету. На жаль, часові рамки

дослідження так і не були розширені, як планувалось автором, про що він пише у завершальних рядках праці [10, с.139].

Праця українського історика А.Ф.Трубайчука „Франклін Рузвельт”, що вийшла в серії політичних портретів визначних діячів ХХ ст., стала однією із перших в українській історіографії, в якій знайшли повноцінне висвітлення заходи політики „нового курсу” через призму аналізу діяльності американського президента. Жива й публіцистична авторська манера привертає увагу читача, і рік у рік перетворює цю працю в улюблений посібник студентів у вивченні теми „Новий курс” Ф.Д.Рузвельта.

Глибоке розуміння А.Ф. Трубайчуком періоду „нового курсу” знайшло втілення і в чіткому, структурованому висвітленні матеріалу та зваженості оцінок з даної теми в підручнику, що вийшов за його редакцією і став одним із перших українських вузівських посібників з всесвітньої історії новітнього періоду.[6] Так би мовити, „галузовий” принцип висвітлення заходів „нового курсу”, напевно є найбільш зрозумілим для студентів.

Не буде перебільшенням зауважити, що в сучасних умовах наукового та навчально-методичного плюралізму правильно поданий матеріал є важливим внеском у підготовку фахівців-істориків. Натомість аналіз матеріалів як українських, так і російських підручників з новітньої історії країн Заходу засвідчує, що проблематика „нового курсу”, попри певною мірою хрестоматійність фактологічного матеріалу, яким традиційно висвітлюються заходи демократичної президентської адміністрації США, не є легкою для систематизованого стислого викладення. В результаті спостерігається схематизм, неюслідовність і узагальнення матеріалу за межею розумного. [7; 11] Такий підхід до висвітлення періоду „нового курсу”, як це не дивно, має місце і у російському вузівському посібнику „История США”. У цьому майже 600 сторінковому фоліанті, автор, Директор ІСКРАН, видатний російський американіст Е.А.Іванян, реформам нового курсу приділяє 6 сторінок.[8]

Звичайно, що слід назвати і більш докладні та фактологічно насичені підручникові версії „нового курсу”. Таким, на наш погляд, є „История стран Европы и Америки в новейшее время. 1918-1945. Курс лекций.” одного із авторитетніших професорів Московського університету Язькова Е.Ф., який пропонуючи авторське бачення і оцінки складного та суперечливого періоду новітньої історії, у передмові зауважує, що сподівається на те, що вони стануть приводом для подальших творчих дискусій з актуальних проблем історії ХХ ст. [14, с.6].

Цілком виправдовує себе і представлений у вітчизняному підручнику під авторством Газіна В.П. та Копилова С.А „етапний” підхід до висвітлення реформ «нового курсу».[5]. Щоправда, слід відзначити, що і в ньому послідовність викладення державних заходів, навряд чи зможе створити у

студентів уявлення про логіку і мотиви, якими були обумовлені ці заходи. Так після висвітлення заходів по укладанню „кодексів чесної конкуренції”, які призвели до „примусового картелювання дрібних і середніх фірм”, автори, так би мовити, „через кому” зауважують: „Крім того, відмінявся золотий стандарт долара, а пізніше (5 грудня 1933 р.), прийнята конгресом 21 поправка до конституції відмінила „сухий закон”, що діяв з 19 січня 1919 р.” [5, с. 235].

На наш погляд, відсутність уваги сучасних істориків до глибокого вивчення та осмислення реформ „нового курсу” є причиною того, що в сучасних підручниках зустрічаємо фактологічні помилки і перекручування фактів, що, зрештою, відбивається на рівні підготовки студентів, схильних сприймати на віру підручникове слово. Так, зокрема, у одному з російських підручників Закон про створення Національної адміністрації по оздоровленню промисловості з славнозвісною статтею 7а пограляє у період 1935 р. Більш за те, згідно тексту цією статтею „підприємцям приписувався обов’язок визнавати на своїх підприємствах профспілки і заключати з ними колективні угоди” [11, с. 146]. Насправді, закон НІРА, прийнятий 16 червня 1933 р. лише проголошував право робітників на створення профспілкових організацій і укладання колективних угод.

Достатньо поширеним у підручниках є і використання узагальнюючої тези про те, що в основу програми реформ „нового курсу” «покладено ідеї англійського економіста Дж.Кейнса про необхідність часткового державного регулювання економіки з метою підвищення купівельної спроможності населення, його зайнятості, соціального захисту»[7, с.110].

Не вдаючись до широкої полеміки з даної тези в межах даної статті, все ж треба зауважити, що подібне твердження грішить проти істини, особливо якщо йдеться про програму „нового курсу”, що була реалізована у вигляді законодавчих актів „перших 100 днів”. Свідчення його неправомірності надає сам Дж.М.Кейнс, який у своїх зверненнях до президента Ф.Д.Рузвельта 1933 та 1938 років у вигляді листів, під час особистого відвідання Білого дому у 1934 р., під час бесіди з заступником начальника інформаційного відділу Департаменту сільського господарства А.Р.Ч’ю 1936 р. піддає прихильному, але критичному аналізу діяльність демократичної адміністрації у сфері відновлення економіки.

Зокрема, у відкритому листі до президента США для „Нью-Йорк Таймс” від грудня 1933 р. економіст зауважує хибність економічних уявлень, закладених у підґрунтя закону, якому сам президент відводив центральне місце на першому етапі своєї діяльності, - Національний акту відновлення промисловості (НІРА). Відзначаючи соціальну значимість НІРА, Кейнс не вбачає жодних аспектів, що дозволили б цьому акту вплинути на реальне промислове відновлення[17].

Варто вказати й не те, що розглядаючи державне регулювання як засіб стимулювання суспільного попиту, британський економіст пропонував і відстоював цілком конкретні напрямки та методи цього регулювання. Зокрема, через регулювання (зниження) відсоткових кредитних ставок та дефіцитну бюджетну політику. Більш за те, у своїх зверненнях до Ф.Д. Рузвельта він наголошував на тому, що зрослі державні витрати мають фінансуватися за рахунок державних позичок, а не за рахунок збільшення поточного оподаткування [16,17].

Натомість збільшення державних видатків, яке відбувалось в рамках політики „нового курсу”, мало, з одного боку, екстраординарний характер, тобто не вводилось у ранг постійного державного курсу, а з іншого, супроводжувалось постійними заходами президентської гілки влади, що мали на меті утримати збалансований бюджет. Серед таких заходів варто згадати лише деякі. Зокрема, другим після, так званого, банківського білля президентським законопроектом, внесеним на розгляд надзвичайної сесії Конгресу 73 скликання, став білля На підтримку кредитоспроможності США. Цей закон, прийнятий вже 11 березня 1933 р., мав на меті збалансувати бюджет, дефіцит якого сягнув позначки 5 млрд. дол., і передбачав заходи суворої економії державних витрат [10, с. 78].

Ще одним показовим „антикейнсіанським” кроком адміністрації Ф.Д.Рузвельта стало введення в дію нового податкового закону літа 1935 р., що базувався на досить жорсткому прогресивному принципі оподаткування. В цьому ж ключі варто розглядати і спроби скорочення державних витрат на суспільні роботи 1935-1936 рр. І лише нова економічна криза 1937 р. підштовхнула Рузвельта до визнання правомірності кейнсіанського рецепту розширення дефіцитних витрат бюджету для стимулювання попиту[21].

Слушним, на наш погляд, є висновок, до якого доходить американський дослідник Прайс Фішбек: „Обидві адміністрації (Гувера і Рузвельта – авт.) збільшували державні витрати. Це збільшення державних витрат у поєднанні з роботами 1930-х рр. Джона Мейнарда Кейнса щодо використання уряду задля стимуляції економіки привело багатьох не економістів до переконання, що адміністрація Рузвельта слідувала політиці кейнсіанського стимулювання. Однак податкове обкладення також зростало помітно впродовж правління обох адміністрацій, а федеральні дефіцити були незрівнянно нижчими тих розмірів, до яких закликала кейнсіанська політика в умовах відповідних показників економічного спаду[20].”

Існують й інші свідчення відсутності зв'язку між політикою „нового курсу” та кейнсіанським вченням. Одне з них, доволі іронічне, наведено у працях радянського дослідника Яковлєва Н.Н.: „У 1934 році він (Дж.М.Кейнс – авт.) приїхав до США і прочитав у Білому домі президенту поважну лекцію. ФДР чемно вислухав, а потім в'їдливо зауважив Перкінс

(Френсіс Перкінс, міністр праці в адміністраціях Ф.д.Рузвельта – авт.): „Бачив вашого дружка Кейнса. Він засипав мене цифрами. Йому б бути математиком, а не політекономом”. Кейнс в свою чергу виявив незадоволення: „Я вважав, що президент має бути більш грамотним”[15,с.178].

Звичайно наведені міркування не вичерпують всієї аргументації з проблеми. На нашу думку, питання економічних поглядів і мотивації творця „нового курсу” та його команди заслуговують на окреме дослідження, попри усталеність історичного кліше про відсутність чіткої економічної обґрунтованості реформ 1930-х рр.

Ще однією проблемною зоною „нового курсу” є оцінка сутності вже згаданого вище закону НІРА. Механічне повторення того, що в результаті прийняття цього закону відбулось розширення регуляторних функцій держави та було укладено близько 750 „кодексів чесної конкуренції”, не може вже задовольнити сучасну людину, для якої дедалі в більшій мірі вагомим стає розуміння економічного виміру рішень державної влади.

Саме в контексті цього закону „нового курсу” вирішальним є чітке усвідомлення в ім'я чого і в інтересах кого розширені були регуляторні повноваження виконавчої влади США і яким, був результат цього безпрецедентного за американськими мірками регулювання.

Якщо, як зазначено в одному з вітчизняних підручників, такою метою вважати завдання „поставити під контроль держави великих монополістів, „князів економіки”, які у міжконкурентній боротьбі можуть довести її до краху”, тоді можна назвати ці заходи продовженням антитрестівського законодавства. Як узагальнюється в цьому ж підручнику, серед інших результатів „нового курсу” було: „запровадження державної системи відновлення й регулювання промислового виробництва та трудових відносин (антитрестівське законодавство)” [7,с.111]. Стикаючись з такими висновками, принагідно лише нагадати, що на час впровадження закону НІРА дія антитрестівського законодавства призупинялась для тих підприємств, що підписали „кодекси чесної конкуренції”. До речі, одним із обов'язкових положень цих „кодексів” було узгодження цінової політики, що визначалось як загроза комерції та торгівлі згідно законів Шермана 1890 р. і Клейтона 1914 р. Крім того, сутність антитрестівського законодавства полягала в спробі відновлення дії принципів вільної конкуренції в американській економіці, що безумовно є малосумісним із державним регулюванням в контексті прийнятих кодексів.

Інший погляд на сутність цього закону, поширений у сучасній літературі, полягає в тому, що він мав цілком промонополістичний характер і його реалізація значно укріпили корпоративну структуру американської економіки[14,с. 249-250].

На наш погляд, оцінюючи сутність та значення того чи іншого закону періоду „нового курсу, історикам варто звертатися до першоджерел. Згідно з поясненням творців закону НІРА, головне завдання, яке покладалось на цей закон, полягало у ліквідації безробіття. Як заявив президент США у своїй „Заяві щодо НІРА” від 16 червня 1933 р: „Закон, що я тільки-но підписав, був прийнятий для того, щоб повернути людям роботу, дозволити їм купувати більше фермерських і фабричних продуктів і запустити наш бізнес. Це завдання має два етапи; перший, до зими перевести сотні тисяч безробітних на заробітну платню і, другий, розробити план на довшу перспективу заради кращого майбутнього. Ми не маємо нехтувати другим, але перший етап є нагальним завданням.” [22]

Далі у своїй заяві президент простими словами викладає своє бачення того, яким чином можна повернути роботу безробітним. Він розмірковує наступним чином: потрібно щоб роботодавці наймали більше людей за рахунок скорочення робочих годин на кожного робітника, при цьому зберігаючи зарплату на рівні прожиткового мінімуму. Жоден роботодавець не може самостійно піти на ці кроки і вижити у конкурентній боротьбі. Але якщо всі без виключення роботодавці у кожній галузі домовляться діяти спільно і одразу, ніхто з них не постраждає і мільйони робітників, так довго позбавлених можливості заробляти свій хліб, зможуть знову підняти голову. Рузвельт підкреслює: «Це є викликом для промисловості, яка вже давно наполягала на тому, що якби отримала право діяти в унісон, що до сих пір було незаконним, вона змогла б багато зробити для спільного блага. З сьогоднішнього дня вона має на це право.» [22]

Щирість цих президентських міркувань, безумовно, підтверджується і тим фактом, що друга частина закону НІРА містила положення про організацію суспільних робіт для безробітних.

Ще один аспект цього багатогранного і суперечливого закону полягає в тому, що, як зазначав Артур М.Шлезінгер - молодший, лише через введення в кодекси положень, які визначали рівень зарплат, робочих годин та колективних угод, американська держава долала конституційну доктрину, згідно якої Конгрес не мав повноважень прямого управління цими справами[18,с.175-176]. Укладання кодексів створило фактично прецедент для подальшого розширення державних повноважень в цьому напрямку, на що держава наважилась лише у 1938 р., прийнявши закон Про справедливі умови праці.

Але найбільш важливою проблемою, яку, на нашу думку, мав вирішити цей закон – це проблема індивідуалістичної роз’єднаності американського суспільства. Як наполягав у своїй заяві щодо НІРА сам президент: „Виклик цього закону в тому, чи здатні ми поступитись власними інтересами і предстати єдиним фронтом проти спільної загрози”.[22]

І саме в цьому контексті — контексті формування відчуття національної солідарності можна розглядати значення запровадженого закону. Ні вивірених економічних розрахунків, ні чітке уявлення про мікро- чи макроекономічні наслідки, а психологічний ефект цього закону мав найбільший вплив на розв'язання проблеми відновлення американської промисловості. Ефект від тиражованого зображення блакитного орла, яким позначались підприємницькі заклади і продукція тих бізнесменів, що підписали „кодекси чесної конкуренції”. Це зображення стало для американців символом об'єднання нації у подоланні кризи і мало ймовірно більш економічно стимулюючий ефект, ніж багато інших, більш результативних заходів демократичної адміністрації.

Зупинившись лише на двох проблемних моментах оцінки реформ „нового курсу” в сучасній історичній літературі, на яку спираються студенти (пам'ятаючи, звичайно, про існуючий масив Інтернет-творчості), слід відмітити, що цей період в історії США містить і інші не менш проблемні і дискусійні питання, що потребують на більш глибоке осмислення сучасними українськими дослідниками. Лише послідовне і докладне вивчення і викладення історії „нового курсу” здатне, з одного боку, сформуванати правдиве історичне уявлення про цей карколомний і доленосний період західної цивілізації, а з іншого, перетворити історичний досвід у реальний засіб осмислення сьогодення.

Джерела і література

1. Див. наприклад: Крейдер А.А. Американская монополистическая буржуазия и „новый курс” Ф.Д.Рузвельта. — В кн.: Американский ежегодник, 1979. М., 1979; Колодий А.Ф. „Новый курс” и мелкие фермеры. — В кн.: Американский ежегодник, 1971. М., 1971; Мальков В.Л. Коммунисты США и проблемы единства антимонополистических сил в годы нового курса. В кн.: Коммунисты в авангарде борьбы за единый народный фронт (1934-1939). — М., 1985; Мальков В.Л. „Новый курс” в США: Социальные движения и социальная политика. М., 1973; Сивачев Н.В. Негритянский вопрос в рабочем движении США (1919-1939)// Вопросы истории. — 1966. № 8; Сивачев Н.В. Борьба рабочего класса США за социальное законодательство (1933-1935 гг.). — Новая и новейшая история, 1962, №2;
2. Див. наприклад: Крейдер А.А. Кейнс и американская буржуазная экономическая жизнь в 30-е годы XX в. — В кн.: Новая и новейшая история. — Саратов, 1977, вып. 3.; Бобраков Ю.И. США: Федеральная резервная система и экономическое регулирование. — М., 1971.
3. Див. наприклад: Хинштейн Александр От депрессии к кризису// «МК» в Украине». — 23-29 сентября 2009г. — С.12-13. Остапенко В. Великая депрессия в США и современный российский кризис: причины и пути преодоления.[Электронный ресурс] —Режим доступа: http://www.ptpi.ru/issues/_1_98/6_1_98.htm; Шишкова Л.Великая американская депрессия: российский римейк.[Электронный ресурс] —Режим доступа: http://www.job-today.ru/issue/stat45_2.htm .
4. Васильев В.С. Франклин Д. Рузвельт и Джон М.Кейнс: экономическая политика в годы „Великой депрессии” США и Канада. — 2001. — №10-11.
5. Галін В.П., Кошляков С.А. Новітня історія країн Європи та Америки 1918-1945 рр. — К., 2003.
6. XX століття. Нариси з історії. Том 1, 1901-1945. — К., 1998.
7. Іванюк О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-1945).- Вінниця, 2004.
8. Іванян Э.А. История США. — М., 2004.
9. История США. В четырех томах. — Т. 3, 1918-1945. —М., 1985
10. Коломойцев В.Е. 100 днів президента Ф.Д.Рузвельта. — К., 1997.
11. Новейшая история стран Европы и Америки. XX век. В двух частях. Часть 1 1900-1945./Тюд ред. А.М. Родригеса и М.В. Пономарева.

12. Согрин В. Политическая история США. XVII-XX вв. – М., 2001.
13. Трубайчук А.Ф. Франклин Рузвельт. – К. 1995.
14. Язьков Е.Ф. История стран Европы и Америки в новейшее время. 1918-1945. Курс лекций. – М., 1998
15. Яковлев Н.Н. Избранные произведения. – М., 1988.
16. Abstract of conversation with Mr. Jhon Maynard Keynes. Recorded by A.P.Chew. [Электронный ресурс] –Режим доступу: <http://newdeal.feri.org/mise/keynes1.htm>
17. An open letter to president Roosevelt. Jhon Maynard Keynes. [Электронный ресурс] –Режим доступу: <http://newdeal.feri.org/mise/keynes2.htm>
18. Arthur M. Schlesinger, Jr., The Age of Roosevelt: The Coming of the New Deal (Houghton Mifflin, 1958).[Электронный ресурс] –Режим доступу:<http://www.fdrlibrary.marist.edu/archives/pdfs/diditwork.pdf>
19. FDR's first 100 days: Did it work?[Электронный ресурс] –Режим доступу: <http://www.fdrlibrary.marist.edu/archives/pdfs/diditwork.pdf>
20. Fishback Price U.S. Monetary and Fiscal Policy in the 1930s.[Электронный ресурс]Режим доступу:http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/economics/research/centres/cage/events/conferences/lessons/papers/us_monetary_and_fiscal_policy_fishback.pdf
21. The Great Depression.[Электронный ресурс] –Режим доступу:<http://www.fdrlibrary.marist.edu/facts.html#depression>
22. Works of Franklin Delano Roosevelt. Statement on NIRA. [Электронный ресурс] –Режим доступу:<http://newdeal.feri.org/acts/us07.htm>

Гончар Ю.Б. Изучение периода "Нового курса" Франклина Д. Рузвельта: современное состояние, проблемы и исследовательские перспективы.

В статье анализируется состояние научной разработки проблем периода «нового курса» Франклина Д. Рузвельта в советской, российской и украинской историографии и их освещение в вузовских учебниках. Автор определяет несколько проблемных и дискуссионных вопросов периода и выражает собственное видение их исследования.

Ключевые слова: историография, «Новый курс» Франклина Д.Рузвельта, американская демократическая администрация, государственное регулирование, закон НИРА, Дж.М.Кейнс, бюджетный дефицит.

Honchar Yu.B. The study of "New Deal" Franklin D. Roosevelt period: current state, problems and research prospects

The article examines the state of scientific development concerns of Franklin D. Roosevelt's "New Deal" period in the Soviet, Russian and Ukrainian history and their coverage of high school textbooks. The author identifies several problematic issues, and questions for discussion of the period and expresses their own vision for their research.

Keywords: historiography, "New Deal" of Franklin D. Roosevelt, Democratic administration of the USA, government regulation, the law of the NIRA, Jh.M.Keynes, the budget deficit.

УДК 94(410):327

Ольга КОРЧОВА

Британська Лейбористська партія під час Першої світової війни

У статті розглядається процес організаційного оформлення британської Лейбористської партії в період Першої світової війни, її участь у коаліційному уряді, зростання впливу партії всередині британського суспільства.

Ключові слова: Перша світова війна, Лейбористська партія, тред-юніони, промислове перемир'я, коаліційний уряд